

לא חידה לא סמל

איה: „ממיני, לויין הוא יודע, אני מבטיחה לך. ותגידי לי, למי אין הסרונות? אחד מהעדיה, אחד אימפוטנט, אחד עני...“ (עמ' 12). אפי, בעלה של מירה המורה, שוכב עם העוורת (למובן) מעדות המזרח, פוזלת מעט ונגועה במחלת-מיזן (כמובן). גם הסופר „מתעסק“ במונייה עם בחורה „מזרחית“.

האפיינים האישיים, כביכול, של הדמויות, מתבטאים בעיקר בכמה ביטויים סטריאוטיפיים, שראוי בהחלט להתייחס אליהם כסר טירה, אך ברומן זה אינם תורמים להבנת הדמויות. איה מרבה בביטויים כגון „קקה“ „לה“, „ממיניו“; רמי — ב„בא נאמר“, „אר קי“, „כל עם ישראל שומע“. מירה, המורה בעלת תואר מ"א בספרות, מדברת קצת אחרת. היא אפילו מתקנת את איה ואומרת לה, שבמקום „חמורה“ יש לאמר, „אתון“ (עמ' 83).

אך מירה זו, שהיא „מוסיקלית“ ומשכילה, אשה עובדת ומפונסת את עצמה, מתוארת אף היא רק על רקע חיפוש השקט הנפשי מהסוג הנזכר לעיל — אין לה מגע עם אנשים שמחוץ לקבוצה; אין התייחסות לחיי העבודה שלה מעבר לאיכור שטתי ביותר.

הסופר אורי בן עמי, כנראה משהו מאהוד בן-עזר, מצהיר שכוונתו לכתוב רומן, שבו הסופר „בהחלט יכול לדבר עם הקורא ולספר לו כמעט כמו בספר לילדים בתמימות, ללא חידות וסמלים ותשביצים...“ (עמ' 176).

וזה בעיני השקט הנפשי שלי... (עמ' 176). מדבריו אפשר להסיק שתי מסקנות: הן אחת, הסופר הזה הוא באמת מיוחד, שהרי הוא מחפש שקט נפשי כה שונה מהשקט הנפשי שמחפשות הדמויות האחרות; והן אחרת — אכן, הושגה המטרה — הספר באמת כתוב בשפה פשוטה חסר לחלוטין חידות וסמלים...

שה לתאר ספר אנטי-מיני יותר מספר זה. ההתייחסות היא כמעט שוות-ערך למיניות ולתהליכי עיכול והפרשה. הדמויות משוללות לחלוטין יכולת לאהוב, והדבר מתבטא גם במיניותן.

הבחילה שמעורר הספר היא הצלחה מסוימת של הסופר, המתכוון להציג לפני הקורא את כל שהוא שונא בחברה הישראלית.

הקבוצה שאותה מתאר א' בן-עזר מעוררת בחילה בהחלט. זו קבוצה שהרקע התברתי כלכלי שלה זהה — אפייני הדמויות בקבוצה מועטים וסטריאוטיפיים: מוצא הוריים — פולין; הכל מועסקים בשירות המדינה (פרט לסופר, כמובן); ההשכלה אקדמאית; הם „רעים“ מודחים עם „המשטר החדש“ ו„רעים פחות“ מתנגדים לו.

המגע של קבוצה זו עם קבוצות אחרות בחברה מתבטא בכמה נקודות: בדבריה של

מאת חנה גת

אהוד בן עזר „השקט הנפשי“
זמורה, ביתן מודן 1979.

ח וטי השתי של רומן זה מורכבים מחומרים „ידועים מאוד, המבטאים כביכול את ה„כאן ועכשיו“ של תל-אביב במדינת ישראל של „המשטר החדש“.

בחוטי השתי אנו מוצאים את דניאל פאר, „כלבוטק“, את דן מירון, את דן בירון, את אהוד בן-עזר (1), את דונביץ, קישון, יוסף טריגין, ארובת רידינג, התחלואות, הרב לוינגר, חנו פורת (לא בשמו), „שלוש עכשיו“, בת קפה מסוימים ועוד.

בחוטי הערב שזורות דמויותיהן של שתי נשים וארבעה גברים, כמה אמהות והחבר שולדנפריי (שימו לב לסמליות בשבם 1). נראה, שגם דמויות אלה ניתנות ברובן לזיהוי מדוייק, אך עם שלגבי הדמויות השזורות בחוטי השתי החד-ממדיות בלתי-נמנעת, כשלונו של הספר נעוץ. בין השאר, בהיות גם הדמויות שבחוטי הערב שטחיות וסטריאוטיפיות.

אנו צוברים פרטים רבים מאוד על מעשיהן ושיתן של הדמויות, אך הן חסרות עולם פנימי כלשהו, והסופר נזקק למשפטי תאור כגון: מירה היתה מוסיקלית מאוד, „היו לה מעצורים“ (עמ' 5) או, „איה דאגנית — מורה“ (עמ' 12), הפזורים בספר לרוב ונאמרים על ידו — הם אינם תמצית התבוננותן של דמויות אחרות. אין להעלות בדעת, ש"הקורא יוכל להגיע לתוכנה לגבי דמויות שכולן חיות במישור אחד בלבד — מישור חיפוש אחר השקט הנפשי המדומה של ההתברגנות, והשקט הנפשי שלאחר האירועים גומה.

אשר לסוג השני של ה„שקט הנפשי“, יק